

Συντελεστές

Ερευνητική ομάδα: Ε. Γρασία (αρχαιολόγος, MSc Προστασία μνημείων), Ελευθερία Ελευθεράκη (διαχειρίστρια πολιτιστικής κληρονομιάς), Νέλλυ Λάβδα (φιλόλογος), Κατερίνα Μπουροπούλου (αρχαιολόγος), Γιώργος Νίνος (αρχιτέκτονας, MSc Προστασία μνημείων)

ΔΗΜΟΣ ΦΙΛΟΘΕΗΣ - ΨΥΧΙΚΟΥ

Ο Δήμος Φιλοθέης-Ψυχικού αποτελεί ένα ζωντανό παράδειγμα αστικού σχεδιασμού με ιστορικό βάθος και διακριτή ταυτότητα. Δημιουργήθηκε το 2011, στο πλαίσιο της διοικητικής μεταρρύθμισης του «Καλλικράτη», από τη συνένωση των δημοτικών κοινοτήτων Φιλοθέης, Ψυχικού και Νέου Ψυχικού, διατηρώντας τον ιδιαίτερο χαρακτήρα καθέμιας. Με έκταση 6,08 τ.χλμ. και πληθυσμό 27.636 κατοίκων (Απογραφή 2021), ο Δήμος συνδυάζει υψηλή ποιότητα κατοικίας, προσεγγμένο πολεοδομικό σχεδιασμό και σημαντικό απόθεμα πρασίνου. Τα 576 στρέμματα ελεύθερων χώρων και οι 21 πλατείες συγκροτούν ένα συνεκτικό δίκτυο δημόσιου χώρου, που υποστηρίζει την κοινωνική ζωή και αναδεικνύει την έννοια της «κηπούπολης».

Η Φιλοθέη διατηρεί το πρότυπο της χαμηλής δόμησης και της οργανικής ένταξης στο τοπίο, το Ψυχικό φέρει έντονα στοιχεία μεσοπολεμικής και μεταπολεμικής αρχιτεκτονικής, ενώ το Νέο Ψυχικό αποτυπώνει τη δυναμική εξέλιξη της αθηναϊκής κατοικίας του 20ού αιώνα.

Στο σύνολό του, ο Δήμος συνιστά ένα ενιαίο, αλλά πολυεπίπεδο αστικό σύνολο με ιδιαίτερη αρχιτεκτονική και πολιτιστική αξία, άξιο τεκμηρίωσης και προστασίας.

MONUMENTA (www.monumenta.org)

Η MONUMENTA, είναι μια αστική μη κερδοσκοπική εταιρεία για την προστασία της φυσικής και της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς Ελλάδας και Κύπρου. Ιδρύθηκε το 2006 με σκοπό να συμβάλλει στην προστασία και την ορθή διαχείριση του φυσικού και αρχιτεκτονικού πλούτου Ελλάδας και Κύπρου. Η δράση της περιλαμβάνει ερευνητικά και εκπαιδευτικά προγράμματα, παρεμβάσεις για την προστασία των ιστορικών κτηρίων και μνημείων, διοργάνωση εκδηλώσεων, έκδοση ηλεκτρονικού περιοδικού, Βιβλίων κ.ά. Από το 2013 καταγράφει συστηματικά κτήρια, συλλέγει προφορικές μαρτυρίες και αρχαιακό υλικό. Η καταγραφή κτηρίων έχει ολοκληρωθεί στην Αθήνα και στην Κηφισιά ενώ βρίσκεται σε εξέλιξη σε διάφορες πόλεις και οικισμούς. Τα μέλη της πράττουν ενεργά για τα μνημεία.

Παλλάδος 21, 10554 - Αθήνα • Τηλ. 6973308857 (καθημερινά 11π.μ. - 2μ.μ.) • info@monumenta.org

©ΔΗΜΟΣ ΦΙΛΟΘΕΗΣ - ΨΥΧΙΚΟΥ, MONUMENTA, 2026

Σχεδιασμός - Εκτύπωση: Τυποκυκλαδική Α.Ε.

Φωτογραφίες: MONUMENTA

Κάθε Παρασκευή, από 11:00 έως 13:00, πραγματοποιούνται συναντήσεις με κατοίκους σε διάφορα κτήρια των τριών κοινοτήτων (ανάλογα με τον τόπο της καταγραφής), με στόχο την ενημέρωση και τη συνεργασία τους στη συλλογή προφορικών μαρτυριών, παλαιών φωτογραφιών και σχετικών τεκμηρίων.

Το πρόγραμμα καταγραφής της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς

Ο Δήμος Φιλοθέης-Ψυχικού σε συνεργασία με τη MONUMENTA, πραγματοποιεί το ερευνητικό πρόγραμμα «Καταγραφή ιστορικών κτηρίων Δήμου Φιλοθέης-Ψυχικού, της περιόδου 1924-1970», το οποίο αφορά και στις τρεις δημοτικές κοινότητες: Φιλοθέη, Ψυχικό και Νέο Ψυχικό. Ο ΔΦΨ είναι ο πρώτος Οργανισμός Τοπικής Αυτοδιοίκησης που προβαίνει σε αυτή την καταγραφή, αναλαμβάνοντας θεσμικά την ευθύνη για τη συστηματική προστασία και ανάδειξη της ιστορικής του ταυτότητας.

Το πρόγραμμα προβλέπει την αναλυτική καταγραφή και φωτογράφιση των ιστορικών κτηρίων της συγκεκριμένης περιόδου, τη συλλογή προφορικών μαρτυριών μέσα από συνεντεύξεις κατοίκων σχετικά με την ιστορία των κτηρίων και των τριών οικισμών, καθώς και τη συγκέντρωση αρχαικού υλικού. Παράλληλα, διοργανώνονται δράσεις ενημέρωσης των πολιτών για την τοπική ιστορία και την αρχιτεκτονική κληρονομιά, όπως ομιλίες, ξεναγήσεις και εκπαιδευτικά προγράμματα. Απώτερος σκοπός είναι η δημιουργία ενός ολοκληρωμένου ιστορικού αρχείου του Δήμου, καθώς και η προστασία και ανάδειξη της σημαντικής αρχιτεκτονικής του ταυτότητας. Το πρόγραμμα επιδιώκει να ενισχύσει τη συνεργασία με τους κατοίκους, ώστε να αναγνωριστεί η αξία του αρχιτεκτονικού αποθέματος και του ιδιαίτερου πολιτισμικού τοπίου του Δήμου και να διασφαλιστεί η προστασία τους με τη συμμετοχή της τοπικής κοινωνίας.

Πληροφορίες για το πρόγραμμα, τον τόπο και τις μέρες συναντήσεων των κατοίκων: ιστοσελίδα Δήμου <https://philothai-psychiko.gov.gr/> και MONUMENTA <https://www.monumenta.org/>

Η αρχιτεκτονική του Δήμου Φιλοθέης - Ψυχικού

Ο Δήμος Φιλοθέης-Ψυχικού συγκαταλέγεται στους λίγους αστικούς δήμους της χώρας – και ιδίως του Λεκανοπεδίου – όπου το φυσικό και το δομημένο περιβάλλον συνυπάρχουν με ισορροπία και συνοχή. Οι τρεις ιστορικοί οικισμοί που συγκροτήθηκαν κατά τον Μεσοπόλεμο διατηρούν έως σήμερα τον διακριτό χαρακτήρα τους: το Ψυχικό ως Κηπούπολη, η Φιλοθέη ως συνεταιριστικός οικισμός και το Νέο Ψυχικό εν μέρει ως προσφυγικός οικισμός. Και στις τρεις περιοχές συναντά κανείς σημαντικό αριθμό αξιόλογων κτηρίων, πολλά εκ των οποίων φέρουν την υπογραφή σπουδαίων αρχιτεκτόνων. Σε πολλά κτήρια έζησαν προσωπικότητες της πολιτικής, των τεχνών και των γραμμάτων, ενώ μια ξεχωριστή ενότητα αποτελούν τα εμβληματικά σχολικά κτήρια. Παρά τις απώλειες των τελευταίων χρόνων, το αρχιτεκτονικό απόθεμα παραμένει πλούσιο και αδιερεύνητο. Περιπατώντας στους δρόμους του Δήμου η ματιά μας συναντά επαύλεις, ισόγειες και διώροφες κατοικίες, με κήπους, κτήρια εκλεκτικιστικής μορ-

φολογίας, του μεσοπολεμικού και του μεταπολεμικού μοντερνισμού, γεμάτα ιστορίες, μνήμες και αναμνήσεις. Ένας σημαντικός αριθμός κτηρίων, κυρίως στο Ψυχικό, είναι χαρακτηρισμένα ως διατηρητέα από τους αρμόδιους φορείς προστασίας, το Υπουργείο Πολιτισμού και το Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας.

Τα τελευταία χρόνια αξιόλογα κτήρια, κυρίως του α' μισού του 20ού αιώνα, αλλά και των δεκαετιών 1950, 1960 και 1970, κατεδαφίζονται, αλλοιώνονται και χάνονται μαζί τους μνήμες, αισθήσεις, διώματα, όλα όσα συνθέτουν μια πόλη. Η ταυτότητα της πόλης κινδυνεύει να χαθεί μαζί με τα κτήρια που φεύγουν...